

*Empowered lives.
Resilient nations.*

**Проект ЄС та ПРООН «Місцевий розвиток,
орієнтований на громаду-II»**

Економічний розвиток сільських територій за участі громад

Соціально-економічна ситуація у сільській місцевості України

Економічна ситуація в сільській місцевості характеризується низькою якістю життя, високим рівнем безробіття, низькою ефективністю виробничої та соціальної сфер. **Для 55% сільського населення єдиним джерелом життєзабезпечення є господарювання на власних присадибних ділянках.** Проте невеликий розмір землеволодіння не дозволяє сільському населенню, зайнятому в особистому сільянському господарстві, отримувати достатні прибутки. Така ситуація призводить до негативних соціальних наслідків і робить сільське населення вразливим.

Досвід показує, що об'єднуючи зусилля, сільські домогосподарства реалізують свій колективний потенціал і спроможні ефективно поліпшити свій добробут та стати важливим гравцем місцевої економіки.

Сприяння економічному розвитку сільських територій в рамках Проекту МРГ

З 2008 року спільний проект Європейського Союзу та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» (МРГ) надає підтримку сільським громадам та місцевим органам влади/самоврядування для розвитку їх потенціалу, планування та здійснення спільних ініціатив, а також із надання населенню основних послуг, пов'язаних із водопостачанням, охороною здоров'я, енергоефективністю, охороною навколишнього середовища.

З 2008 року **близько півмільйона сімей з понад 1000 сільських населених пунктів по всій Україні об'єдналися та, за підтримки місцевої влади, вирішили нагальні проблеми своїх громад, довівши своїм прикладом дієвість спільних дій.**

За результатами діяльності першого етапу Проекту (2008-2011 рр) його партнери висловили побажання щодо розширення сфери діяльності Проекту за рамки сприяння відновленню комунальної інфраструктури та надати допомогу домогосподарствам щодо підвищення їх економічного становища.

Відповідно, на другому етапі Проект МРГ приділяє окрему увагу підтримці економічних ініціатив пілотних сільських територій. Для цього в рамках МРГ-II засновано окремий компонент із **економічного розвитку сільських територій (ЕРС).**

Бачення Проекту МРГ-II

Використовуючи свій наявний досвід самоорганізації, **МРГ-II пропонує малозабезпеченим домогосподарствам із пілотних територій свою допомогу у:**

- об'єднанні в сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи,
- накопиченні капіталу,
- отриманні необхідних знань,
- здійсненні ряду економічних заходів, пов'язаних з виробництвом, переробкою, маркетингом і наданням послуг.

Діяльність МРГ з економічного розвитку сільських територій базуватиметься на досвіді МРГ та інших проектів, спрямованих на самоорганізацію населення. Ресурси в рамках цього компоненту направлятимуться на невелику територію - в основному на малозабезпечені верстви сільського населення, які мають бажання реалізовувати економічні ініціативи.

Особливості впровадження компоненту ЕРС наступні:

- Географія діяльності компоненту ЕРС буде зконцентрована на кількох регіонах із можливістю подальшого розширення.
- До співпраці залучатимуться лише зацікавлені представники малозабезпечених верств обраних громад.
- Впровадження компоненту відбуватиметься за підтримки та співпраці з місцевими органами влади/самоврядування.
- Наголос буде зроблено на створенні багатофункціональних сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.
- Закладення підвалин для мікрокредитування, а також збору та використання необхідної технологічної інформації.
- Підвищена увага приділятиметься розвитку потенціалу громади через навчання.
- Наголос на забезпеченні сталості об'єктів / послуг, створених за підтримки МРГ-II.

Процедура впровадження компоненту ЕРС

1. Вибір пілотних територій та партнерство

Проект розпочався на території **7 областей**, які були відібрані за результатами конкурсу: Тернопільська, Кіровоградська, Сумська, Донецька, Миколаївська, Черкаська та Чернівецька. Критерії відбору: обсяг валової доданої вартості сільського господарства, рівень сільського безробіття та бідності, наявність кооперативів, зобов'язання регіональних і районних влад сприяти розвитку кооперативів та кредитної спілки; показників регіону в реалізації МРГ методології; компетентність співробітників МРГ в регіоні у реалізації цього пілотного проекту.

У пілотних районах цих областей **на конкурсній основі будуть відібрані по 2 громади**. Критерії відбору наступні: рівень безробіття та бідності; готовність членів громади приєднатися до кооперативів та здійснювати економічну діяльність. У випадку з громадами, які вже співпрацюють з МРГ-II, братиметься до уваги зобов'язання районних органів влади щодо підтримки кооперативів, а також наявність у громаді вже існуючих кооперативів.

Право на підтримку з боку Проекту матимуть всі члени домогосподарств, які належать до категорії з низькими доходами + 25% найменш заможних домогосподарств із категорії з середніми доходами, які займаються сільськогосподарською діяльністю та бажають створити кооператив.

2. Створення кооперативу

Домогосподарства у відібраних за конкурсом громадах матимуть змогу **створити та зареєструвати багатофункціональний кооператив** у відповідності до чинного законодавства. Кооператив буде діяти відповідно до вищезазначеного бачення Проекту МРГ. Для керівництва та членів кооперативу будуть проведено серію тренінгів з ефективного управління кооперативом, бізнес-планування, маркетингу та сучасних технологій. Для планування та здійснення спільних дій буде налагоджено зв'язок із місцевими органами влади / самоврядування.

3. Впровадження економічної діяльності

Із досягненням кооперативом зрілості, йому буде **надано грантову підтримку для виконання бізнес плану**. Для цього громада має розробити відповідну мікропроектну пропозицію та затвердити її в центральному офісі МРГ.

В рамках мікропроектку можуть бути підтримані ініціативи для збільшення ринкової вартості місцевої продукції шляхом переробки, упаковки та спільних маркетингових дій. Наприклад, кооператив може отримати кошти на встановлення

резервуарів для охолодження молока, створення пунктів холодного зберігання, придбання сільськогосподарської техніки (трактора, вантажівки, молотарки, комбайна і т. п.), встановлення зрошувальної мікросистеми, створення центрів обробки сільськогосподарської сировини, посилення ринкового захисту за рахунок впровадження оптимальної системи купівлі матеріальних ресурсів, створення розширеного сервісного центру тощо.

Надання малих грантів погоджується Проектом МРГ-II із всіма зацікавленими сторонами у пілотних регіонах. Фінансова підтримка буде надаватись за умови дольової участі у витратах:

- Грант МРГ може складати **до 70% вартості мікропроекту** (але **не більше \$25 000 на один кооператив** у гривневому еквіваленті).
- Внесок громади має становити **не менше 15%**.
- Решта коштів має надійти від спонсорів або, за можливості, з місцевих бюджетів.

Проект МРГ не надаватиме грантів для індивідуальної господарської діяльності, яка може бути профінансована з інших джерел. Об'єкти / послуги, які будуть створені кооперативами за підтримки МРГ, мають запровадити необхідні інституційні та фінансові механізми для забезпечення сталості обслуговування.

4. Документація, звітність та рекомендації

Для вивчення кращих практик діяльності кооперативів та удосконалення методології Проект МРГ регулярно **здійснюватиме детальне документування процесу впровадження компоненту ЕРС**. Крім того, буде здійснено окреме дослідження з ефективності даного підходу до економічного розвитку сільських територій. За результатами дослідження можуть бути сформульовані відповідні рекомендації щодо зміни законодавства та політики.

5. Бюджет

Бюджетні компоненти ЕРС **становить \$554 000**, розподілених наступним чином:

- **навчання** - \$ 33 000;
- **малі гранти** - \$ 500 000.
- **круглі столи / конференції** - \$ 8 000;
- **відрядження** - \$13 000;

6. Часові рамки

Компонент ЕРС Проекту **діятиме з 2012 по 2014 рік.**

Контакти

Компонент з економічного розвитку сільських територій координується обласними підрозділами впровадження МРГ за підтримки фахівців центрального офісу та партнерів з органів місцевої влади / самоврядування.

Для отримання більш детальної інформації
зв'яжіться з центральним офісом:

вул. Еспланада, 20, кімн. 704-708, Київ, 01601
Тел.: +38 (044) 584 3470, факс: +38 (044) 584 3468

Контактні особи:

Василь Кононенко (050) 417 6978, а також

Денис Полтавець (050) 417 9647 та

Олена Рудич (050) 417 9620

Контактна інформація регіональних підрозділів:

Донецький обласний підрозділ впровадження

Вул. Університетська, 13, офіс 717, м. Донецьк 83000

Моб. (050) 417 7360, (050) 386 9197

E-mail: lyudmyla.shinkarenko@undp.org, alexey.lyzenko@undp.org

Кіровоградський обласний підрозділ впровадження

Вул. Преображенська, 2, офіс 1, 6 поверх, м. Кіровоград 25006

Тел./факс +38 (0522) 242 411, +38 (0522) 223 573

Моб. (050) 417 7157, (050) 386 9199

E-mail: tetyana.golovchenko@undp.org, olena.radul@undp.org

Миколаївський обласний підрозділ впровадження

Вул. Адміральська, 22, офіс 715, м. Миколаїв 54001

Моб. (050) 386 9168, (050) 416 2872

E-mail: anna.belyavska@undp.org, natalya.waschilenko@undp.org

Сумський обласний підрозділ впровадження

Майдан Незалежності, 2, офіс 144, м. Суми 40030

Моб. (050) 417 7140, (050) 386 9227

E-mail: oleksandr.takul@undp.org, tamara.kharchenko@undp.org

Тернопільський обласний підрозділ впровадження

Вул. Грушевського, 8, офіс 839, м. Тернопіль 46021

Тел./факс: +38 (0352) 520 514

Моб. (050) 386 9158, (050) 416 3604

E-mail: oleg.procyk@undp.org, ihor.stefaniv@undp.org

Черкаський обласний підрозділ впровадження

Вул. Хрещатик, 193, 4 ганок, м. Черкаси 18000

Моб. (050) 417 6940, (050) 386 9204

E-mail: nataliya.belyukina@undp.org, ganna.babkova@undp.org

Чернівецький обласний підрозділ впровадження

Вул. Грушевського 1, офіс 107, м. Чернівці 58000

Тел. (0372) 55 3010

Моб. (050) 386 9156

E-mail: mihailo.oliinik@undp.org

Це видання підготовлено в межах виконання проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду-II», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні. Думки, висновки чи рекомендації, які містяться в цих матеріалах, належать виконавцям проекту, авторам та упорядникам цього видання і не відображають погляди Європейського Союзу чи ПРООН.